

EVROPSKÝ INSPEKTOR OCHRANY ÚDAJŮ

Shrnutí stanoviska evropského inspektora ochrany údajů k mandátu k vyjednávání s cílem uzavřít mezinárodní dohodu o výměně osobních údajů mezi Europolem a donucovacími orgány Nového Zélandu

(Úplné znění tohoto stanoviska je k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině na internetových stránkách evropského inspektora ochrany údajů na adrese www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

Dne 30. října 2019 přijala Evropská komise doporučení pro rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání o dohodě mezi Evropskou unií a Novým Zélandem o výměně osobních údajů mezi Agenturou Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a novozélandskými orgány příslušnými pro boj proti závažné trestné činnosti a terorismu. Cílem zamýšlené dohody je poskytnout právní základ pro předávání osobních údajů mezi Europolem a příslušnými orgány Nového Zélandu, a podpořit a posílit tak jejich úsilí a vzájemnou spolupráci při předcházení závažné přeshraniční trestné činnosti a terorismu a boji proti nim, a současně zajistit vhodné záruky ve vztahu k ochraně soukromí, osobních údajů a dalších základních práv a svobod fyzických osob.

Předávání osobních údajů shromážděných v souvislosti s vyšetřováním trestného činu a dále zpracovávaných Europlem za účelem vytvoření zpravodajství o trestné činnosti může mít významný dopad na životy dotčených osob. Z tohoto důvodu musí mezinárodní dohoda zajistit, aby se omezení práv na soukromí a ochranu osobních údajů v souvislosti s bojem proti závažné trestné činnosti a terorismu uplatňovala pouze v nezbytně nutném rozsahu.

Evropský inspektor ochrany údajů konstatuje, že Nový Zéland má zavedené vnitrostátní právní předpisy v oblasti ochrany osobních údajů a nezávislý orgán pro ochranu osobních údajů, který je příslušný k dohledu nad donucovacími orgány. Dále oceňuje skutečnost, že Komise do navrhovaného mandátu k vyjednávání s Novým Zélandem začlenila řadu konkrétních doporučení, která již vyjádřil ve svém stanovisku 2/2018 k osmi mandátům k vyjednávání s cílem uzavřít mezinárodní dohody umožňující výměnu údajů mezi Europlem a třetími zeměmi.

Cílem doporučení obsažených v tomto stanovisku je proto vyjasnit a v případě potřeby více rozvinout záruky a kontroly týkající se ochrany osobních údajů, a to s ohledem na specifické okolnosti Nového Zélandu. Za tímto účelem evropský inspektor ochrany údajů doporučuje, aby:

- rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání podle článku 218 SFEU obsahovalo odkaz nejen na procesní právní základ, ale také na příslušný hmotněprávní základ, včetně článku 16 SFEU,
- v souladu se zásadou účelového omezení zamýšlená dohoda výslovně stanovila seznam trestných činů, v jejichž souvislosti by bylo možné provádět výměnu osobních údajů,
- s ohledem na praktické uplatňování zásady omezení uložení budoucí dohoda konkrétně stanovila pravidelný přezkum potřeby uchovávat předávané osobní údaje,
- vzhledem k významu práva na informace pro výkon ostatních práv na ochranu osobních údajů dohoda obsahovala jasná a podrobná pravidla týkající se informací, které by měly být subjektům údajů poskytnuty.

A konečně, evropský inspektor ochrany údajů očekává, že v souladu s článkem 42 nařízení (EU) 2018/1725 bude konzultován v pozdějších fázích finalizace návrhu dohody. Během jednání je i nadále k dispozici pro účely dalšího poradenství.

1. Úvod a základní informace

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV⁽¹⁾ (dále jen „nařízení o Europolu“) stanoví specifická pravidla pro předávání údajů Europolem mimo EU. Ustanovení čl. 25 odst. 1 uvedeného nařízení vyjmenovává řadu právních důvodů, na jejichž základě by Europol mohl v souladu s právními předpisy předávat údaje orgánům třetích zemí. Jednou z možností by bylo rozhodnutí Komise o odpovídající ochraně podle článku 36 směrnice (EU) 2016/680, ve kterém Komise dospěje k závěru, že třetí země, do které Europol předává údaje, zajišťuje odpovídající úroveň ochrany. Jelikož takové rozhodnutí o odpovídající ochraně v současné době neexistuje, další alternativou Europolu k pravidelnému předávání údajů do třetí země by bylo uzavření závazné mezinárodní dohody mezi EU a přijímající třetí zemí, která by poskytla dostatečné záruky, pokud jde o ochranu soukromí a dalších základních práv a svobod fyzických osob.
2. V současné době neexistuje žádný právní základ pro pravidelnou a strukturovanou výměnu osobních údajů mezi Europolem a donucovacími orgány Nového Zélandu. V dubnu 2019 podepsaly Europol a policie Nového Zélandu pracovní ujednání. Toto ujednání poskytuje rámec pro strukturovanou spolupráci na strategické úrovni, včetně zabezpečené linky, která umožňuje přímou bezpečnou komunikaci, a Nový Zéland vyslal do Europolu styčného důstojníka. Neposkytuje však právní základ pro výměnu osobních údajů.
3. Komise považuje za nezbytné přidat Nový Zéland mezi prioritní země, aby mohla v krátkodobém horizontu zahájit jednání s ohledem na politickou strategii nastíněnou v Evropském programu pro bezpečnost⁽²⁾, v závěrech Rady o vnější činnosti EU v oblasti boje proti terorismu⁽³⁾, v globální strategii⁽⁴⁾ a operačních potřebách donucovacích orgánů v celé EU. Zdůrazňuje, že možný přínos užší spolupráce byl rovněž prokázán v návaznosti na útok ve městě Christchurch v březnu 2019. Dne 23. srpna 2019 Nový Zéland formálně požádal o iniciativu.
4. Dne 30. října 2019 přijala Evropská komise doporučení pro rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání o dohodě mezi Evropskou unií a Novým Zélandem o výměně osobních údajů mezi Agenturou Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a novozélandskými orgány příslušnými pro boj proti závažné trestné činnosti a terorismu⁽⁵⁾ (dále jen „doporučení“). Příloha doporučení (dále jen „příloha“) stanoví pro Komisi směrnice Rady pro jednání, tj. cíle, jichž by se Komise měla v průběhu jednání snažit dosáhnout jménem EU.
5. Cílem zamýšlené dohody je poskytnout právní základ pro předávání osobních údajů mezi Europolem a příslušnými orgány Nového Zélandu, a podpořit a posílit tak úsilí příslušných orgánů této země a členských států, jakož i jejich vzájemnou spolupráci při předcházení závažné přeshraniční trestné činnosti a terorismu a boji proti nim, a současně zajistit vhodné záruky ve vztahu k ochraně soukromí, osobních údajů a základních práv a svobod fyzických osob⁽⁶⁾.
6. Podle čl. 42 odst. 1 nařízení (EU) 2018/1725 musí Komise po přijetí návrhu doporučení Radě konzultovat evropského inspektory ochrany údajů v souladu s článkem 218 SFEU, pokud má dopad na ochranu práv a svobod fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů.
7. 35. bod odůvodnění nařízení o Europolu dále stanoví, že „[p]řed zahájením jednání o mezinárodních dohodách [mezi EU a třetí zemí umožňujících výměnu údajů mezi Europolem a orgány této třetí země] a během takových jednání by Komise, pokud je to vhodné a v souladu s nařízením (EU) 2018/1725, měla mít možnost konzultovat evropského inspektora ochrany údajů“.
8. Evropský inspektor ochrany údajů vítá, že byl Evropskou komisí konzultován ohledně doporučení, a očekává, že odkaz na toto stanovisko bude součástí preambule rozhodnutí Rady. Tímto stanoviskem nejsou dotčeny žádné další připomínky, které případně vznesl evropský inspektor ochrany údajů později na základě dalších dostupných informací.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Dokument Rady 10384/17, 19. června 2017.

⁽⁴⁾ Sdílená vize, společný postup: Silnější Evropa – globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie <http://europa.eu/globalstrategy/en>

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Viz směrnice 1 přílohy.

4. Závěry

27. Předávání osobních údajů shromážděných v souvislosti s vyšetřováním trestného činu a dále zpracovávaných Europolem za účelem vytvoření zpravodajství o trestné činnosti může mít významný dopad na životy dotčených osob, jelikož budou případně použity při stíhání v přijímající zemi podle jejích právních předpisů. Mezinárodní dohoda musí tudíž zajistit, aby se omezení práv na soukromí a ochranu osobních údajů v souvislosti s bojem proti závažné trestné činnosti a terorismu uplatňovala pouze v nezbytně nutném rozsahu.
28. Evropský inspektor ochrany údajů vítá cíl mandátu k vyjednávání, kterým je zajistit dodržování základních práv a zásad uznaných v Listině, zejména práva na soukromý a rodinný život uznaného v článku 7 Listiny, práva na ochranu osobních údajů uvedeného v článku 8 Listiny a práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces uvedeného v článku 47 Listiny. Dále oceňuje skutečnost, že Komise do navrhovaného mandátu k vyjednávání s Novým Zélandem začlenila řadu konkrétních doporučení, která evropský inspektor ochrany údajů již vyjádřil ve svém stanovisku 2/2018 k osmi mandátům k vyjednávání s cílem uzavřít mezinárodní dohody umožňující výměnu údajů mezi Europolem a třetími zeměmi.
29. Doporučení evropského inspektora ochrany údajů obsažená v tomto stanovisku mají za cíl vyjasnit a v případě potřeby dále rozvíjet záruky a kontroly v budoucí dohodě týkající se ochrany osobních údajů za specifických okolností Nového Zélandu. Nejsou jimi dotčeny žádná další doporučení, která případně vznesl evropský inspektor ochrany údajů během jednání na základě dalších dostupných informací.
30. Evropský inspektor ochrany údajů rovněž opakuje svůj postoj ze svých předchozích stanovisek ⁽⁷⁾ ohledně toho, že rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání podle článku 218 SFEU by mělo obsahovat odkaz nejen na procesní právní základ, ale také na příslušný hmotněprávní právní základ, včetně článku 16 SFEU. Kromě toho v souladu se zásadou účelového omezení by budoucí dohoda měla výslovně stanovit seznam trestných činů, v jejichž souvislosti bylo možné vyměňovat osobní údaje. S ohledem na praktické uplatňování zásady omezení uložení by budoucí dohoda měla také konkrétně stanovit pravidelný přezkum potřeby dalšího uchovávání předávaných osobních údajů. A konečně, vzhledem ke zvláštnímu významu práva na informace pro výkon ostatních práv na ochranu osobních údajů evropský inspektor ochrany údajů zdůrazňuje potřebu jasných a podrobných pravidel týkajících se informací, které by měly být subjektům údajů poskytnuty.
31. Evropský inspektor ochrany údajů je Komisi, Radě i Evropskému parlamentu k dispozici i nadále a je připraven jim poskytnout poradenství v dalších fázích tohoto procesu. Připomínkami obsaženými v tomto stanovisku nejsou dotčeny další připomínky, které evropský inspektor ochrany údajů případně vznesl v případě, že se vyskytnou další otázky, a kterými se bude zabývat, jakmile budou k dispozici další informace. Evropský inspektor ochrany údajů tedy očekává, že bude za tímto účelem později konzultován ve věci ustanovení návrhu dohody před jeho dokončením.

V Bruselu dne 31. ledna 2020.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
evropský inspektor ochrany údajů

⁽⁷⁾ Viz stanovisko evropského inspektora ochrany údajů 6/2019 k mandátu k vyjednávání dohody mezi EU a Japonskem o předávání a používání údajů jmenné evidence cestujících, stanovisko evropského inspektora ochrany údajů 2/2019 k mandátu k vyjednávání o dohodě mezi EU a USA o přeshraničním přístupu k elektronickým důkazům a stanovisko evropského inspektora ochrany údajů 3/2019 k účasti na jednáních o druhém dodatkovém protokolu k Budapeštské úmluvě o kyberkriminalitě, k dispozici na adrese https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en.